

Místo úvodu terminologická poznámka.

Přídavné jméno „nesmrťící“ ve vojenské souvislosti neznamená nulové ztráty nebo nulové škody, nýbrž záměr dosáhnout nejnížší dosažitelné pravděpodobnosti ztrát a fyzických škod. Aliance NATO definuje nesmrťící zbraně (non-lethal weapons) jako „zbraně výlučně určené ke zneschopnění a odpuzení osob s nízkou pravděpodobností jejich zabití anebo trvalého poškození, nebo k vyrazení techniky z používání, a to s minimálním nežádoucím poškozením nebo ovlivněním vnějšího prostředí“. Přídavná jména „nesmrťící“ a „neničivý“ jsou synonyma. Ve stejném významu se používá výraz „neletální“.

Politicko-vojenská situace

Je charakteristické, že v posledním desetiletí nebyly ozbrojené síly států používány proti jiným státům, nýbrž byly běžně zasazovány v regionech pro udržování a posilování míru a pro pomoc při pohromách. Nedávno se v Afghánistánu nepřítel ukrýval mezi civilním obyvatelstvem ve víře ve svou bezpečnost, protože věděl, že západní státy nebudou svévolně postupovat proti nezáčastněným mužům, ženám a dětem. Byli jsme svědky toho, že technicky vyspělé přesné zbraně ovlivnily tvářnost války na strategickém, operačním i taktickém stupni. Na počátku 21. století jsou ozbrojené konflikty stále složitější a vyžadují stále vyšší přesnost. Kromě toho, vojenský velitel může stát před morálním problémem, zda má zničit nějaký cíl s rizikem, že budou zabiti nekomatanti, nebo zda se má pokusit o zastrášení demonstrací síly, a to vždy při uvedení vlastních jednotek do zbytečného nebezpečí.

Mezinárodní problémy

Vzhledem ke zvyšujícímu se důrazu na vývoj nesmrťících zbraní se vynořilo několik problémů:

- ❑ Pravděpodobnost předčasné ozbrojené intervence. To znamená, že nesmrťící zbraně by usnadnily rozhodnutí pro použití síly.
- ❑ Možné právní důsledky z porušení smluv, především smluv týkajících se chemických a biologických zbraní. Některé tyto látky jsou vyhrazeny pro „domácí“ použití, avšak jsou zakázány pro bojové použití. Při ratifikaci těchto smluv nebyla vzata v úvahu situace, v níž vojenské jednotky plní úkoly podobné policejním úkolům.
- ❑ Nesmrťící zbraně mohou být použity k potlačování opozice nebo jako nástroje nátlaku. Téměř všechny z nich mohou být použity k vyvolání utrpení. Záměr jejich uživatele je rozhodující. V souvislosti s nesmrťícími zbraněmi neexistuje nic, proč by měly být nebezpečnější než jiné nástroje. Při správném použití za schválených podmínek může bolest přivoděná proti nepřijatelnému chování nakonec zachránit životy, a proto není sama o sobě nemorální. Technologie nevyvolává nesprávné chování. Lidé používají technologie ke špatným účelům projevujícím se nesprávným jednáním. Obviňování

nesmrtících zbraní za rozšíření konfliktu anebo za lidské utrpení je typickým příkladem záměny příčiny a následku.

Válka proti terorismu klade náročnější požadavky na použití síly. Vojenské a policejní síly, dříve považované za samostatné a oddělené funkce, mají dnes překrývající se pole působnosti, protože nadnárodní teroristické skupiny jsou zapojeny do konfliktů a jejich cílem je nezúčastněné obyvatelstvo. Také některé kriminální živly jsou silně vyzbrojeny, což nutí policii k používání speciálních metod podobných vojenským operacím. Proto je účelné uvažovat o technologiích a metodách zasazení společných pro ozbrojené síly a pro policii. Avšak zatímco je tolerance vůči použití nadměrné síly policií téměř nulová, vojenské operace jsou nebezpečnější a přijatelnost vedlejších ztrát je často vyšší.

Násilné jednání je skutečností života. Tradiční model bipolárních sil poskytuje dvě možnosti: buď intervence vysoce ničivými zbraněmi, nebo „nedělat nic“. Alternativa „nedělat nic“ někdy vede k tomu, že se náročná situace stane politicky neúnosnou, což znesnadní vojenskou intervenci. Pak je nezbytné inovativní řešení a disponibilita nesmrtících zbraní je nevyhnutelná.

Nesmrtící zbraně určené proti osobám jsou sestrojeny pro použití způsobem, který zachraňuje životy. Policejní a vojenské síly často čelí osobám, jejichž jednání je nepřijatelné a jemuž musí být zabráněno. Bez nesmrtících možností je nejpravděpodobnějším důsledkem, že útočník bude vystaven palbě nebo vážně zraněn. Bez možnosti použití nesmrtících zbraní budou všichni zúčastnění vystaveni vyššímu riziku.

Proti účinkům nesmrtících zbraní nejhlasitěji protestují organizace obhajující lidská práva. Tyto protesty spočívají na altruistické filozofii, že záměrně způsobené, byť dočasné utrpení je nepřijatelné. Pozitivním postojem je ponechat tyto názory bez povšimnutí.

Budoucí operace budou pravděpodobně probíhat ve městech, což vyžaduje omezování násilí. Ke krytí těchto potřeb jsou nezbytné zbraně, které budou alternativou ke zbraním působícím nežádoucí ztráty.

Požadavky na nesmrtící zbraně

Od konce studené války podmiňovaly výzkum a vývoj nesmrtících zbraní tři faktory:

1. Došlo k nezvratné změně geopolitické situace. Namísto napětí mezi supermocnostmi vznikla řada konfliktů ohrožujících regionální a místní stabilitu. Průvodním jevem bylo rozšíření dobře vycvičených teroristických buněk a organizovaného zločinu s globální působností, které nepříznivě ovlivňují bezpečnost.
2. Moderní technologie umožňují velmi přesně ovládat účinky zákroků vedených proti stanoveným cílům.
3. Existuje větší počet důstojníků, kteří se osobně zúčastnili mírových operací, za nichž konstatovali naléhavou potřebu zbraní, které napomohou k udržení pořádku bez zbytečného zabíjení.

Nesmrtící zbraně jsou vyvíjeny se záměrem minimalizovat ztráty na životech. Avšak jako všechno, mohou být použity nesprávně. Je nutný patřičný výcvik a dohled. Jejich použití nesmí být nerozlišující (indiscriminate, neuvážené) a mohou být použity pouze tehdy, když okolnosti ospravedlňují použití určité míry síly.

Z vojenského hlediska jsou nesmrtící zbraně známy ze svého použití v mírových operacích. Mohou však být používány na všech úrovních konfliktu, včetně strategické. Přesto se mohou potenciální protivníci tázat, zda existují nebo neexistují *záměr* a *vůle* pro použití síly za dané situace. Neničivé zbraně určené k úderu na infrastrukturu protivníka mohou takový signál předat. Například údery na komunikační anebo dopravní systémy mohou být jasným signálem o *záměru* použít síly potřebné k dosažení stanovených cílů a o *vůli* takto jednat bez zhoubných důsledků ničivé síly. Neničivé útoky na infrastrukturu mohou zahájit proces degradace schopnosti nepřítele k vedení války. Z politického hlediska je nutno předpokládat, že když neničivé zbraně nedosáhnou žádoucího cíle, nebo když se protivník rozhodne pro válku „se střelbou“, budou potřebné síly připraveny okamžitě jednat podle plánu.

Protože nelze útočit na nepřátelské cíle (zvláště na výroby a sklady ZHN) ve velkých městech s použitím ničivých prostředků, je nutno operačních cílů dosahovat pokud možno neničivými metodami. Působit pokud možno „neničivě“ pomocí ničivých zbraní bude méně účinné než pomocí zbraní určených k neničivému zneschopnění a umlčení nepřátelských osob a materiálu. Avšak důležitější je, že zásada neničivosti (tj. použití minimální síly potřebné k dosažení převahy, a to s nejmenšími možnými škodami pro osoby, ekonomiku a životní prostředí) je nyní vhodná vzhledem k hrozbám, jimž je nutno čelit.

Velitelé za těchto okolností považují za vojensky účelné disponovat jak ničivými, tak neničivými možnostmi. Neničivé možnosti rozšiřují disponibilní výběr pro velitele stojící před situacemi, v nichž nelze dát přednost použití ničivé síly. Navíc neničivé možnosti zvětšují prostor a čas zasazení, takže veliteli umožňují jednat aktivně, na rozdíl od pouhého reagování.

Dnešní ozbrojené síly nejsou dosud plně vybaveny pro krytí potřeb daných mírovými a humanitárními operacemi. Avšak zavádění nesmrtících možností umožní zmírnit tyto operační nedostatky.

Pro pokrytí takto vznikajících vojenských potřeb probíhá výzkum a vývoj nových neničivých možností. Neničivé možnosti nevyžadují žádné velké vědecké objevy, nýbrž pouze představivost, tvořivost a rozhodnost.

Budoucí vojenské operace budou stále složitější a budou charakterizovány vysokou mírou nepředvídatelnosti. Zatímco konvenční válka zůstane nejvíce odstrašující výzvou, vojenské neválečné operace budou s určitostí stále častější. Protivníci se zaměří na zranitelná místa západních ozbrojených sil, jako jsou jejich citlivost vůči ztrátám, legitimita, spoléhání na technologii, pravidla zasazení a působení sdělovacích prostředků.

Nesmrtící (neničivé) možnosti

Nesmrtící přístupy k současným a budoucím ohrožením zahrnují řadu opatření. Tento přehled není zdaleka úplný.

Ochrana proti únosům letadel se týká personálu aerolinií a může být realizována zavedením ventilačních systémů, ovládaných ze vzduchotěsné kabiny osádky letadla, které do kabin cestujících zavedou uklidňující prostředky, nebo vybavením letadla možností dálkového řízení.

Přerušení provozu lze dosáhnout zbraněmi s usměrněnou energií, municí s uhlíkovými vlákny proti energetickým zdrojům, použitím kovových kysličovadel proti letadlům, vozidlům

a lodím, použitím kluzké pěny k omezení mobility, zasazením paprsků milimetrových vln proti zařízením s polovodičovými prvky.

Neutralizace chemického/biologického ohrožení. Pro neutralizaci lze použít radiologických a mikrovlnných senzorů. Je nutno rychle vyvinout prostředky pro rozsáhlou neutralizaci pro potřeby zemědělství, vodního hospodářství a pro bezpečnost vzduchu a potravin. Neutralizace chemického a biologického ohrožení bojových jednotek vyžaduje rychlé zjištění, rychlé jednání a odmoření zasažených prostorů.

Zbavení protivníka jeho možností. Lasery a jiné zbraně s usměrněnou energií mohou být použity proti prostředkům pro udávání cílů a spojovacím prostředkům. Ke zbavení možnosti pohybu lze použít kluzké pěny, přilnavých a rychle tuhoucích látek. K přerušení spojení a znemožnění míření mohou sloužit elektronické a jiné prostředky.

Doprava nesmrtících prostředků na velkou dálku. Nová užitečná zatížení budou vyžadovat dopravu na velkou dálku, aniž by dopravní prostředek samotný způsobil další poškození cíle. Těmito dopravními prostředky budou nesmrtící granáty, minometné střely a rakety.

Kanalizace davu. K zabránění davu v pohybu lze použít přenosných překážek, dočasně působící pěny a jiných prostředků. K zabránění davu v přístupu do určitého prostoru mohou sloužit zbraně s usměrněnou energií nebo akustické přístroje.

Obrana proti prostředkům bez osádek. Teroristé mohou používat bezpilotní letadla a dálkově ovládaná vozidla a plavidla a roboty k dopravě užitečného zatížení proti civilním cílům. Proto je nutno vyvinout prostředky obrany proti nim. Protože nelze realizovat obranu všude a všeho proti každému možnému ohrožení, ani zajistit bodovou obranu proti balistickým raketám krátkého dosahu, je nutno vyvinout nové metody rozpoznávání malých prostředků, které mají malé demaskující příznaky a mohou nést biologické a chemické zbraně. Obranné prostředky budou umístěny na klíčových místech infrastruktury stejným způsobem, jakým jsou umístěny nyní konvenční bezpečnostní systémy.

Rozdělení nesmrtících možností

Nesmrtící možnosti musejí být adaptabilní a spolehlivé, aby mohly ovlivňovat taktické, operační a strategické situace a zvýšit schopnost velitele ke splnění uloženého úkolu. Nesmrtící možnosti jsou běžně rozdělovány do pěti technologických kategorií:

1. Elektromagnetické. Usměrněná energie (paprsek) v ultrafialové, viditelné a infračervené části spektra, elektromagnetická energie jako milimetrové vlny, mikrovlny, rádiový kmotočet a pásma stejnosměrného proudu.

Příklady: Na lehkém vozidle (vrtulníku, lodi) umístěný aktivní systém určený k působení na dav vysílá úzký paprsek milimetrových vln vysoké energie, která na zasažené pokožce během několika sekund vytváří pocit horka. Tento pocit ustane, když osoba unikne z dosahu paprsku, nebo po vypnutí vysílače. Systém je použitelný k odstrašení anebo zahnání postupujícího protivníka na poměrně velkou dálku.

Mikrovlny mají řadu aplikací, jako je znehybnění vozidel, vyrazení spojení a počítačů, jakož i strojů s elektronickými ovládacími moduly. Takový systém může být umístěn na vozidle nebo vrtulníku a znehybní vozidla na dálku přímé viditelnosti.

Taktický laser vybavený optickým sledovacím systémem s vysokou rozlišovací schopností a tepelným zobrazovacím přístrojem, umístěný na vozidle, letadle nebo lodi vytvoří paprsek s vysokou energií pro přesný útok na vozidla apod. Výkon laserového paprsku je možno

regulovat pro zvyšování nebo snižování účinku. Při plném výkonu má paprsek stejný účinek jako hořák používaný k řezání. Laser má dosah několik kilometrů.

- 2. Chemické.** Organické a anorganické sloučeniny, které reagují s jinými sloučeninami a látkami.

Příklady: Minometná střela 81 mm má tělo z nesmrtícího materiálu. Může rozptýlovat nesmrtící kapaliny, aerosoly nebo prášky působící proti osobám anebo znehybňující techniku.

Nesmrtící kluzká pěna může být nanesena na silnice, mosty, schody atd. s betonovým, asfaltovým, dřevěným nebo udusaným povrchem, který se stane kluzkým. Pneumatiky ztratí přilnavost, lidé se neudrží na nohou. Umožňuje zabránit v průjezdu nebo průchodu v místech použití.

- 3. Akustické.** „Zvuková“ energie se slyšitelnými i neslyšitelnými kmitočty.

Příklad: Nesmrtící akustická zbraň vysílá usměrněné zvukové vlny velkého výkonu a nízkého kmitočtu, které vyvolávají biologické účinky v cíli a mohou dezorientovat a zneschopnit zasažené osoby. Zbraň napájená baterií je lehká a je použitelná k rozptýlení nepřátelského davu, k vyhnání osob z uzavřených prostorů a k vylidnění ulic a křižovatek.

- 4. Mechanické/kinetické.** Šoková munice s malou energií, která využívá své hmotnosti a rychlosti k zasažení cíle. Patří sem také překážky a zátaras.

- 5. Doplnkové.** Různé technologie umožňující skladování, dopravu, zasažení a rozptýlení různých nesmrtících zbraní.

Kombinace smrtících a nesmrtících možností poskytuje veliteli široké spektrum prostředků, jimiž může působit na vůli a soudržnost protivníka. Avšak použití nesmrtících možností vyžaduje pečlivou volbu rovnováhy mezi použitím příliš mnoho síly, která by se mohla změnit ve smrtelnou, a příliš málo síly, což by nevedlo k žádoucí reakci cíle. Základním kritériem pro použití jakékoli nesmrtící možnosti musí být hodnocení její účinnosti proti cíli. Při použití takového hodnocení rizika poskytnou nesmrtící zbraň možnosti v celém rozmezí síly a umožní velitelům volit ze širšího spektra možností.

Rozhodování o použití nesmrtících možností

Rozhodování o použití smrtících nebo nesmrtících možností bude záviset na účinku, jehož má být dosaženo, a na taktických nebo operačních cílech. Nesmrtící možnosti zahrnují možnosti proti osobám, proti technice a proti-možnostem. Nesmrtící možnosti přispívají k těmto vojenským potřebám:

- ☐ ochrana vojenského personálu, vozidel, skladů a objektů pro zdokonalení ochrany vojsk,
- ☐ ovládání pohybu nebo jednání lidí,
- ☐ ovládání pohybu anebo neutralizace vozidel a zbraňových systémů,
- ☐ ochrana důležitých prostředků infrastruktury (doprava, energetika, vodní zdroje),
- ☐ odzbrojení osob bez vážných poranění a s minimálními vedlejšími škodami,
- ☐ zneškodnění balistických raket a zbraní hromadného ničení bez rizika jejich rozptýlení,
- ☐ umlčení nepřátelských zbraňových systémů s minimálními vedlejšími škodami,
- ☐ ochrana vlastních sil, včetně nevládních organizací.

Hodnocení účinnosti

NATO se zabývá hodnocením účelnosti nesmrtících systémů v celém rozsahu řešení krizí a válečných operací a hodnocením, jak nesmrtící možnosti odpovídají operačním požadavkům. Hodnocení účinnosti je nezbytné pro posouzení významu nesmrtících zbraní a jejich účinnosti ve vztahu k ničivým systémům. Byly formulovány vojenské požadavky, zhodnoceny technologie přicházející v úvahu, zpracována metodologie pro hodnocení účinnosti, zjištěny národní modely, zavedeny válečné hry a prostředky, sestavena terminologie nesmrtících zbraní a bylo připraveno zřízení báze dat.

Program USA a Velké Británie týkající se nesmrtících zbraní sleduje tyto cíle:

- ☐ zjištění klíčových politických problémů,
- ☐ zjištění nejúčelnějších systémů,
- ☐ stanovení možností použití na strategické, operační a taktické úrovni války za různých situací,
- ☐ zpracování koncepcí použití nesmrtících zbraní nezávisle a v kombinaci s jinými smrtícími a nesmrtícími systémy,
- ☐ stanovení požadavků na budoucí nesmrtící zbraně,
- ☐ definování základních možností nesmrtících zbraní.

Problémy

Existují problémy spojené s vývojem a použitím každé nové možnosti. Pro nesmrtící možnosti je většina problémů podobná možnostem ničivým:

- ☐ účinnost,
- ☐ legalita,
- ☐ přijatelnost,
- ☐ komplexita: doktrína, školení a výcvik, mnohonárodní operace, logistika,
- ☐ protipatření,
- ☐ hodnocení bojových škod,
- ☐ reakce cíle.
- ☐ pravidla zasazení.

Účinnost. Účinky střel a výbušnin jsou dobře známy, avšak účinky nesmrtících zbraní nikoli. Velitelé musejí být ujištěni, že nesmrtící zbraně budou působit podle předpokládaných standardů. Nesmrtící zbraně mohou sloužit k odstrašování další agrese. Pro úspěšné splnění úkolu musejí být zasazovány spolu s patřičnou ničivou možností.

Legalita. Omezení domácího a mezinárodního práva se vztahují na vedení operací, na zbraně a jejich použití. Tato omezení obsahují smluvní zákazy určitých zbraní, omezení používání zbraní, zákazy vyvolávání nadměrného utrpení, ochranu vnějšího prostředí a požadavky rozlišující volby cílů. Další omezení vyplývají ze zásad přiměřenosti a vojenské nutnosti. Všechny nesmrtící zbraně před vývojem a použitím procházejí právní revizí.

Přijatelnost. Po zajištění legality vývoje a použití zbraně je důležité řešit další otázky veřejného mínění a přijatelnosti, které zahrnují možné reakce, bezpečnostní zřetele a politická rozhodnutí. Vnímání a reakce ze strany cíle, nekomatantů, hostitelského národa, členů koalice, nevládních organizací, sdělovacích prostředků a mezinárodního společenství budou

mít vliv na politickou vůli a na rozhodování o použití nesmrtících možností. Kromě toho, bezpečnostní zřetelů mohou ovlivnit druhy informací, které budou zpřístupněny veřejnosti před použitím zbraní. Politika musí nakonec vzít v úvahu všechny prvky veřejného mínění a přijatelnosti.

Je vysoce pravděpodobné, že úroveň přijatelných ztrát bude dána faktory jako rasa, náboženství, etnicita, ve srovnání s hodnotou přírodních zdrojů na daném území.

Komplexita. Je důležité vybavit ozbrojené síly novými možnostmi. Avšak zároveň je důležité rozpoznat, že s dalšími možnostmi se zvětší složitost. Vojáci musejí poznat nové možnosti a naučit se je účinně používat. To vyžaduje patřičné kurzy a výcvik, zpracování příslušné doktríny, operačních koncepcí, taktiky, metod, postupů a pravidel zasazení (která musejí platit pro nesmrtící i smrtící sílu), což může být důležité zvláště za mnohonárodních operací, kdy členové koalice mohou mít různé možnosti, různé úkoly a různé politické postoje. Dalšími problémy jsou logistika a interoperabilita.

Protiopatření. Zbraně a protiopatření se vyvíjejí současně. Při vývoji nových možností je nutno posuzovat možná protiopatření, aby bylo zajištěno, že protivník nebude moci snadno čelit účinkům daného systému.

Hodnocení bojových škod. Nesmrtící možnosti poskytují další dimenze přesnosti a vážnosti účinku, času působení, trvání atd. Avšak v důsledku toho může hodnocení bojových škod vytvářet další problémy pro nesmrtící zbraně. Hodnocení bojových škod způsobených nesmrtícími zbraněmi může být nezbytně častější, protože účinky jsou mírnější a mají kratší trvání.

Reakce cíle. Na rozdíl od ničivých zbraní je u nesmrtících zbraní důležitá reakce cíle. Požadovaná reakce je funkcí zámyslu velitele, úkolu, souboru cílů a omezení a zároveň funkcí fyziologických anebo psychologických účinků na cíl. Při charakterizaci reakce cíle je důležité, zda je cílem jednotlivec nebo skupina.

Pravidla zasazení jsou velmi důležitá. Pravomoc k přechodu od nesmrtících zbraní k ničivým a naopak bude svěřena nižším stupňům velení. Potlačení vzrušení, což je nezbytné pro eskalaci i deeskalaci v použití síly, bude velmi nesnadné a vyžaduje rozsáhlý výcvik a pevné velení.

Závěr

Povaha války se změnila. Tradiční nepřátelé zůstávají. Objevili se nepostižitelní protivníci. Jejich rozpoznání a lokalizace jsou nesnadné. Často jsou promíseni s civilním nezúčastněným obyvatelstvem, což vytváří problém nežádoucích ztrát. Terorismus zaujal pevné pozice po celém světě.

Nepřítel není geograficky omezen. Je nutno uvažovat o neničivosti, tj. o doktríně použití minimální ničivé síly potřebné k dosažení převahy. Ničivá síla není vyloučena, avšak je nově definována tak, že zahrnuje proporcionalitu a řízení vedlejších sekundárních a terciárních účinků na ekonomiku, politiku a životní prostředí. Požaduje se vytvoření možnosti expedičních modulárních sil zaměřených na soustavu schopností, na rychlost a soběstačnost za operací ve městech i na jiných bojištích. Globální vojenské a policejní síly budou musit být schopny rychle přecházet mezi všemi možnými způsoby používání síly. Nesmrtící zbraně budou zaváděny se zřetelům k takovému nepříteli.

Nesmrtící zbraně jsou realistickým použitím síly. Od jednoduchých pryžových střel a slzného plynu až po moderní systémy, které mohou paralyzovat zemi, poskytují přijatelné alter-

nativy. Budou používány při plnění mírových úkolů, při protiteroristických operacích a jako strategické zbraně. Nesmrtící zbraně nejsou všelékem a jsou s nimi spojeny složité mezinárodní problémy. Konvenční síly jsou nezbytné a musejí být vybaveny těmito systémy.

Většina vojenských operací bude záviset především na schopnosti použít ničivou sílu nebo hrozit jejím použitím. Avšak technologie poskytuje příležitost dodat k existujícím systémům nesmrtící systémy. NATO provádí výzkum a vývoj pro zdokonalení nesmrtících možností. Vojenské operace budou se stále větší pravděpodobností probíhat za složitých situací. Politický tlak a tlak veřejnosti na rychlé dosažení úspěchu s minimálními ztrátami a vedlejšími škodami budou vždy působit. Nesmrtící možnosti jsou dalším důležitým nástrojem velitelů pro dosažení úspěchu. Nesmrtícím zbraním patří budoucnost pro celé spektrum konfliktů a pro udržování zákonnosti.

Prameny:

Martin HUBBARD. "Non-lethal capabilities and the road ahead." *World Defence Systems*, č. 2002/1.

Tamtéž. Janet MORRIS a Chris MORRIS, "Nonlethality and homeworld defence: containing barbarism - nonlethality in the 21st century."

Tamtéž. John B. ALEXANDER. "Future war: non-lethal alternatives."

Pokračující a stále důležitější role NATO má tři základní úkoly: 1. zajišťovat kontinuitu mezi nízkými a středními stupni intenzity nasazení, např. eskalace dominantního postavení; 2. zabezpečovat spolupráci Američanů a Evropanů ve společné snaze o celosvětovou bezpečnost; 3. poskytovat základní obranné záruky, aby případné znovuzavedení branné povinnosti uvnitř Evropy nedestabilizovalo evropskou politickou bázi, a chránit před nutností přípravy na nouzové situace v Evropě.

Ti v Evropě, kteří mylně věří, že docílí pevné ESDP s oslabeným NATO, se hluboce mýlí. Docílí jen nestálosti a neschopnosti Evropy, která si bude nejista sama sebou a svého postavení ve světě. Ti v USA, kteří věří, že NATO již nemá žádný význam, a že mocná Amerika může sama řídit svět, dosáhnou pouze izolovanosti Ameriky uvězněné na nesprávné straně rovnováhy ve světě, mezi zákonností a účinností. NATO má a bude mít nadále velký význam pro všechny partnerské státy.

Julian Lindley-French
Vztahy, které zavazují
NATO Review 3/2003

<http://www.nato.int/docu/review/2003/issue3/czech>